

נר לשולחן שבת

נצבים-ראש השנה

גיליון 802 תשפ"ב-תשפ"ג

לע"נ הבחור השקדן
מאיר שמעון דרשן זצ"ל
ב' אלול תשפ"ב

לא לחינם השטן מפחד מראש השנה, כיון שביום הזה כל יהודי יכול לנצח אותו ונצחון גמור, יהודי שפל יכול להפך לצדיק גמור!

בראש השנה צריך אדם להכניס בעצמו מידת עין טובה. כפי מה שאדם מסתכל על חברו בעין טובה כך מסתכלים עליו משמים בעין טובה. רמז לדבר דברי הגמרא (ר"ה כה): "לך לעין טב וקדש שם את החודש".

לחשוב על השני ולהתפלל עליו, זו עצה לזכות ביום הדין! גדעון התפלל על דורו ולימד עליהם זכות, זכה להיות המנהיג. כפי שנאמר "לך בכוחך זה והושעת את ישראל". ואילו נח שלא התפלל על דורו, מצינו שיש עליו תביעה "מי נח". (לקט רשימות)

בחודש אלול שנת תשל"ו, שכב הגאון רבי יוסף רוזובסקי ללא הכרה בבית החולים לאחר התקף לב שעבר. אחיו, הגאון רבי שמואל, ראש ישיבת פוניבז' שוחח עם הרופא על מצבו הרפואי של רבי יוסף והאם הוא יודע ומבין מה שמדברים אליו. הרופא הוכיח שהוא שומע מה שמדברים אליו, לפי מד לחץ הדם שמשנתה.

תגובתו הראשונה של רבי שמואל לדברים היתה: "אם כך צריך לדאוג שמישהו יתקע לו בשופר בראש השנה". מיד ביקש מאחד הנוכחים שיבוא עם שופר ויתקע.

איך לברך

בליל ראש השנה ליוויתי את סבי, הגה"צ רבי דב יפה בדרכו מהישיבה. ניגש אליו יהודי מסורתי ואיחל לו "שנה טובה", המשגיח השיב לו כברכתו "שנה טובה". לאחר כמה פסיעות נעצר כשהוא שקוע במחשבות והיה ניכר שהוא אינו מרוצה. שאלתי מה קרה... נענה המשגיח: "ראה מה כוחו של היצר הרע. הנה בירכתי את היהודי בשנה טובה ולא הזכרתי לו בברכתי שיש בורא לעולם והיום יום הדין. הרי גם אצל החילונים מברכים שנה טובה... הייתי צריך לברכו בכתיבה וחתומה טובה ובכך להזכיר לו שיש דין ויש דיין!" (קונטרס "עבודת הימים הנוראים")

"זה היום תחילת מעשיך - זכרון ליום ראשון". בראש השנה נפקדו האמהות הקדושות, שהיו עקרות, הרי זה סימן שבראש השנה אפשר להברא מחדש ממש! כוחו של הקב"ה לחדש יש מאין, דבר שאין לו דמיון בעולם!

"אתם נצבים היום לפני ה' אלקיכם - עומדים ומזומנים לפני ה' לעמוד בבריתו". - מה מעלה היה בהם, שהיו ראויים להיות עם ה'?

ניתן להסביר זאת על פי דברי המלבי"ם במעשה אחאב ונבות (מלכים א' כ"א). אחרי הריגת נבות - "הרצחת וגם ירשת" - אליהו אומר לאחאב נבואה קשה עליו ועל ביתו - "הנני מביא עליך רעה". כשמוע אחאב את הדברים האלה קורע את בגדיו, לובש שק, מתענה ושב בתשובה שלימה על מעשיו.

"ויהי דבר ה', הראית כי נכנע אחאב מלפני, יען כי נכנע מפני לא אביא הרעה בימיו". למדנו מכאן כוחה הגדול של תשובה.

מבאר המלבי"ם שיש הבדל בין "לפני" ו"מפני". "לפני" היא יראת גדלות ורוממות ה', ו"מפני" הוא יראת העונש.

אמר הקב"ה לאליהו, הגם שנראה לך שאחאב נכנע "מלפני", אינו כן, אלא הוא נכנע "מפני", מפני יראת העונש.

לכן אחר ואביא את הרעה בימי בנו. אכן, אם היה שב בתשובה מפני גדולת ה', היתה הגזירה מתבטלת. וכן אם לא היה שב כלל, היה יהוא מיד בא ומשמיד את אחאב וביתו, עתה ששב בתשובה מפני יראת ה', נדחה העונש עד ימי אלישע.

יתכן לומר כן בפרשת השבוע, מה זכות יש לישראל? כי כולם "לפני" ה', הם בדרגה גבוהה - מאמינים בגדלותו ורוממותו.

(נר" מפני ידידי הרה"ג י. גברא)

אתם נצבים - יום ראשון של ראש השנה, ביום זה מתחדשת הברית בין ה' ובין עם ישראל - "למען הקים אותך לעם", ובין הקב"ה וכל יחיד בישראל - "לעברך בברית ה'". (זוה"ק - נווה צבי)

הגאון רבי שלמה פישור: בכל שנה כאשר אנו נצבים לפני ה' מתחדשת הברית של ההסכמה לקבלת המצוות.

"יסוד לזה הוא ענין הבריתות בתורה, דבר שהתחבטו בו גדולי הראשונים, מה צורך להקב"ה לכרות ברית עם ישראל שיקבלו עליהם המצוות, וכי בלא זה אינם חייבים לשמוע בקולו... אלא כך היה רצונו ליתן לתורה אופי של משפט, ומשפט כידוע מתבסס על ברית, היינו קבלת הציבור". (שם "דרשות בית ישי" י"ד, ט"ו)

הגאון ר' ישראל מאיר וייס, ראש ישיבת "נחלת הלויים", באחת משיחותיו בישיבה בליל ראש השנה אמר: "חסידים הראשונים היו כל השנה מתפללים מנחה גדולה. בערב ראש השנה שינו ממנהגם והיו מתפללים מנחה סמוך לשקיעה, כדי שיוכלו לומר גם על הדקות שנשארו "ברך עלינו את השנה הזאת!"

(נר לשולחן שבת - מאחד התלמידים, אחייני היקר הר"ר א"ק)

כיצד זונים ביום הדין וכיצד זוכים להיות מנהג בישראל

כל מזונותיו של אדם קצובין לו מראש השנה - בראש השנה דנים את האדם גם על רוחניותו, לכמה סיעתא דשמיא ראוי בזאת השנה. (ליקוטי הגר"א מוילנה עמ' ק"א)

"מזונותיו של אדם קצובין לו מראש השנה". (ביצה טו.) שאל ידידי, נכדו של מרן הגאון רבי חיים קניבסקי את סבו, אם יש אפשרות לשנות זאת לטובה. האם יכול להיות שהקב"ה יוסיף לו על ידי מעשים טובים וקבלות טובות, או שאי אפשר לשנות את זה.

רבי חיים חשב קמעא והשיב: "אם יש לו זכות מיוחדת, יכול לקרות שהקב"ה יוסיף לו יותר".

המשיך ושאלו, האם על ידי תפילה גם אפשר לשנות זאת. השיב רבי חיים, בתפילה תלוי איך הוא מתפלל, איזו תפילה זו. (נר לשולחן שבת"א מהרה"ג מו"ק)

המסע הראשון לאמריקה של רבי יצחק גרשטנקורן לאסוף כספים לטובת המושבה הצעירה בני ברק שהיתה על סף משבר כלכלי

אלול תרפ"ה. כל אותו שבוע של סליחות היה שבוע אכזבות קשות ובזיונות. רבי יצחק גרשטנקורן עבר בניו יורק בין בתי כנסת ואסיפות, בין בתי רבנים, אדמו"רים ועשירים ואין. היה מטלטל ונזרק מתקוה ליאוש ושוב תקוה ותמיד העלה חרס.

רק הודות לאמונה שהיתה בו תמיד לא נשבר, הוא השליך על ה' יהו וניסה דרכים חדשות. ידידים יעצו לו להכניס כתבות ותמונות בעיתונים על העיר החדשה בני ברק ועל יוזמה ומקימה. למרות שתמיד פעל בדרך שונה לגמרי, שינה דעתו ועשה כן.

אכן נתקיים בו תכלה שנה וקללותיה - תחל שנה וברכותיה. מיום ראש השנה רמה קרנו.

ערב ראש השנה תרפ"ו, ברוקלין. ר' יצחק חוזר מהמקוה אל אכסנייתו. לפתע עוצרים אותו שני יהודים ומושיטים לו יד ל"שלום עליכם". השניים מגולחים היטב, אמריקנים מובהקים. שואלים אותו: "אתה הוא מר גרשטנקורן... דיוקנך דומה לתצלום שהופיע בעיתון. האם טעינו?" הם נרגשים להפגש סתם כך ברחוב עם מייסד בני ברק ונכנסים איתו בשיחה.

"היכן יתפלל בחג?" ר' יצחק משיב שהוא מוזמן לבית המדרש של האדמו"ר מטולנא. לשמע תשובתו האברכים מושכים כתפיים, אינם מרוצים, אחד מהם אומר: "שמענו ר' יצחק, יש לי יד בעסקי ציבור, ברצוני לעזור לך, איעצך שתבוא להתפלל איתנו בישיבת "תורה ודעת". נכבדך לדרוש לפני הציבור, גם נשתדל לגייס עזרה למפעלך, פשוט שלא תתחרט".

נכנסו הדברים בלב, אך מאידך היסס, אם הגון הוא שלא יעמוד בדיבורו ולא יופיע אצל האדמו"ר. מיהרו אנשי שיחו וחילצוהו מן הספק. סרו עימו לבית עסק סמוך, התקשרו אל בית האדמו"ר וביקשו הסכמתו.

על חווייתו בלילה הראשון של ראש השנה בישיבת "תורה ודעת" סיפר ר' יצחק: "הרגשתי שזו אוירה "משלנו" ... עומדים צפופים ומתפללים בהרחבת הדעת... נוסח התפילה, התלהבות אש חסידית ... שבה אלי התרוממות הנפש".

מנהל הישיבה, הגה"צ רבי שרגא פייבל מנדלוביץ הזמינו להתארח על שולחנו בכל סעודות החג. ר' יצחק תיארו: "גדול בתורה ובחסידות, מיחידי הסגולה בדור, בעל מידות, וחובב ציון בכל עמקי נשמתו ... כשהיה מדבר על ארץ ישראל היה מתלהב ... עיניו היו מתקשרות בדמעות עד כלות הנפש".

ביום שני של ראש השנה נתכבד ר' יצחק לדרוש לפני תקיעת שופר. דיבר על זכות יצחק אבינו, שלא יצא מימיו את גבולות הארץ, על הנסיונות הקשים של היושבים בארץ הקודש. הדברים היוצאים מלב נשבר עשו רושם גדול על המתפללים.

עם יציאת החג התאספו ראשי הקהל להחליף לעזרתו. ראש וראשון לרוכשי המניות היה רבי שרגא פייבל ובעקבותיו רבים. בסיום הערב הצטבר סכום הגון ממזומנים והתחייבויות.

למחרת, ב"צום גדליה" היה ר' יצחק המאושר עלי אדמות. הוא זכה לשלוח לבני ברק את הצ'ק הראשון מאז שיצא לנדוד בנכר! הצלחה זו מילאה אותו כוחות חדשים ומשנה מרץ ביחס לעתיד מפעל חייו. (חבלי יוצר")

היה זה במושבה הצעירה פרדס חנה. בשלהי חורף שנת תרצ"ו נחנך בית הכנסת המקומי, בנין חדש ונאה, והגאון רבי צבי יהודה מלצר הוכתר כרבה של המושבה.

בסופה של אותה שנה, לקראת תפילות הימים הנוראים בפעם הראשונה בבית הכנסת החדש, חלק מהמתפללים ערערו על מנהג התקיעות. עד אז תקעו בתפילה בלחש - כמנהג החסידים, כך הנהיג במקום מנהיגם הרוחני של בני פרדס חנה, שהיה תלמיד חכם ממוצא חסידי.

טענותיהם היסודיות של המערערים היו שמתפללי נוסח אשכנז מהווים כעת את רוב תושבי המושבה, משנת תרצ"ג הגיעו למושבה יהודים רבים שעלו לארץ מגרמניה. וכן, הואיל ועתה יתפללו בבית כנסת חדש, אין זה שינוי ממנהגי התפילה.

רבה של פרדס חנה, רבי צבי יהודה מלצר, פנה בשאלה זו אל אביו, רבינו בעל "אבן האזל". תשובתו היתה שעל המתפללים בנוסח אשכנז לוותר, וישאר המנהג כמו בתחילה עד שיבוא המשיח ואז ינהגו הכל במנהג אחד! נביא חלקים ממנה בקצרה.

זה שבית הכנסת חדש אין זו טענה כלל. כיון שכלל הציבור פינה את בית התפילה הקודם ועבר למקום אחר חזקת מנהגי בית התפילה קיימים, כל זמן שלא בנו שני בתי כנסת מיוחדים.

ובעיקר הדברים הנני מחזיק טענות החסידים בזה יותר מן המתנגדים, אף שאנכי איני מן החסידים. ראשית, יסוד הדברים נשנה בראשונים ... וכיון שהחסידים כבר הורגלו כן, תהיה חסרה להם המצוה וההרגשה וההתעוררות בתוך התפילה.

והטענה שזה גורם בלבול בתפילה, כיון שאנו מתפללים מתוך מחזור אינה טענה, כל אחד יוכל להמתין קצת אחר כל ברכה, מלכויות, זכרונות ושופרות ואם ינוחו ויעצרו מעט רגעים לא יתבלבלו בתפילתם, אדרבה, יוסיפו כח להתפלל בחוזק יותר! (בדרך עץ החיים" ח"ב - תשובתו של רבי איסר זלמן הינה בת עמוד אחד עיי"ש)

מתוך שיעורי רבינו הגאון רבי בן ציון אבא שאול סימנים בליל ראש השנה

טוב שיאכל הסימנים בתוך הסעודה ולא יביאו אותם בין הקידוש לנטילת ידים, לפי שמתעכבים זמן ארוך. אומרים "יהי רצון" בכוונה והמסובים יענו "אמן" על כל בקשה שאומר כל אחד מהם.

שלושת התפילות-הבקשות שאומרים "יסתלקו-יכרתו-יתמו" הם כנגד שלשה סוגי אויבים שיש לאדם.

א. אומות העולם, שונאי ישראל, עליהם אומרים "יתמו אויבנו".
ב. מזיקים שנבראו מהעונות ומעשי האדם, עליהם אומרים "שיכרתו אויבנו".

ג. מלאכים המקטרגים ומשטינים על האדם מלמעלה, עליהם אומרים "שיסתלקו אויבנו", שהרי אין לומר על מלאכים שיתמו או שיכרתו, על כן אומרים רק שיסתלקו ולא ישטינו. על כן ידקדק ויזהר באמירתם כל אחד בכוונתו. (נר ציון")

חידוש בקידוש

שתי פסיקות כאחת של מרן הגאון רבי חיים קניבסקי

לידידי הרה"ג ר' יעקב נולד בן, הברית היתה בראש השנה. את ברית המילה עשו אחרי קריאת התורה בבהכ"ס "אהבת חסד". את סעודת המצוה קבעו לערוך בביתם, אחרי תפילת מוסף. כידוע לסעודת ברית מילה צריך מניין. אלא שלא היתה היכי תמצוי שיתאספו לסעודה עשרה בני משפחה, לא ידעו מה לעשות. רבי חיים פסק: "את העוגות לקידוש בבית הכנסת בהפסקה לפני התקיעות אתה תקנה, זו תהיה סעודת הברית".

עברו שנים, נולד להם נכד במזל טוב, הפעם הברית היתה אמורה להיות אחרי ההפסקה, לפני התקיעות. שוב עמדו נבוכים, מה יהיה עם סעודת ברית. ובכלל, הרי הפעם "הקידוש" יהיה לפני הברית, לכאורה הוא אינו קשור לברית...

רבי חיים קניבסקי השיב שיוצאים בקידוש הזה חובת סעודה. (נר לשולחן שבת")